

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z: Vazební věznice Praha-Ruzyně

Do: hraniční přechod Letiště Václava Havla Praha

Druh sledování: trest vyhoštění

Vyhošťovaná osoba: pan A., nar. xxx, st. přísl. Vietnam

Datum realizace: 23. květen 2017

Datum vydání zprávy: 7. srpna 2017

Sledování provedla: Mgr. Veronika Sedláková, Mgr. Ladislav Tomeček

Spisová značka: 26/2017/NZ/VS

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
A. Právní rámec sledování vyhoštění	3
B. Zpráva ze sledování vyhoštění	4
C. Navržená opatření k nápravě	5
D. Informace o vyhošťovaných osobách	5
E. Průběh sledování vyhoštění	5
Shrnutí	7
Příprava a průběh realizace vyhoštění	8
1. Příprava cizince na realizaci trestu vyhoštění	8
2. Poskytnutí stravy cizinci během realizace trestu vyhoštění	13
Přehled opatření k nápravě	15

Úvodní informace

A. Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návratové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem.⁴ Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁵

Pověření zaměstnanci Kanceláře⁶ jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „Návratová směrnice“).

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5 V souladu s § 178d odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

6 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem včetně zdravotnické dokumentace.⁷

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁸), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie⁹, Návratová směrnice apod.).

Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.¹⁰ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.¹¹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹² standardů formulovaných Radou Evropy¹³ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹⁴

B. Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyznívá z něj, že je o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení,

7 V souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

8 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

9 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

10 Podle § 152 zákona o pobytu cizinců, § 163 odst. 1 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

11 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

12 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

13 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

14 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.¹⁵

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuje ochránce také termín realizace, přičemž očekává, že subjekt, proti kterému opatření směřuje, jej buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín:

- **Opatření s lhůtou k plnění** je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

D. Informace o vyhošťovaných osobách

Pan A., nar. xxx, státní příslušnost Vietnam, byl ke dni realizace trestu vyhoštění umístěn ve Vazební věznici Praha-Ruzyně. Rozsudkem ze dne 9. 9. 2013 byl cizinec odsouzen k trestu odnětí svobody a k trestu vyhoštění z území České republiky na dobu neurčitou.¹⁶ Ode dne 27. dubna 2017 se nacházel ve vyhošťovací vazbě ve Vazební věznici Praha-Ruzyně.

E. Průběh sledování vyhoštění

O realizaci trestu vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci trestu vyhoštění.¹⁷ Realizaci provedli policisté Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Oddělení doprovodu letadel (dále jen „Oddělení doprovodu letadel“).

Sledování vyhoštění provedli pověřeni zaměstnanci Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková a Mgr. Ladislav Tomeček dne 23. 5. 2017. V době sledování vyhoštění nebyl přítomen

15 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

16 Rozhodnutí Městského soudu v Praze, ze dne 9. 9. 2013, sp. zn. 4 T 1/2013.

17 Oznámení Ředitelství služby cizinecké policie, odboru podpory výkonu služby, oddělení pobytového režimu cizinců ze dne 10. května 2017, o realizaci trestu vyhoštění, č. j. CPR-8586-5/ČJ-2013-930310-V253.

ředitel Vazební věznice Praha-Ruzyně, proto předali zaměstnanci Kanceláře pověření k sledování vyhoštění vedoucímu oddělení výkonu vazby mjr. Mgr. Petru Křížkovi. Zaměstnanci Vazební věznice Praha-Ruzyně i eskortující policisté poskytli potřebnou součinnost, za což děkuji.

Pověření zaměstnanci Kanceláře provedli sledování procesů souvisejících s propuštěním vyhošťované osoby z Vazební věznice Praha-Ruzyně a předáním cizince na hraničním přechodě Letiště Václava Havla Praha k odletu. Jelikož nebyla zaměstnancům Kanceláře umožněna přítomnost v eskortujícím vozidle v době cesty z vazební věznice na letiště, není tato část vyhoštění zmonitorována.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda je cizinec připraven na výkon trestu vyhoštění a zda měl dostatečné povědomí o úkonech spojených s realizací nuceného návratu. Také jsem se věnovala průběhu samotné realizace trestu vyhoštění a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovanou osobou.

Oceňuji profesionální a vstřícný přístup eskortujících policistů k vyhošťované osobě a projevenou spolupráci během realizace trestu vyhoštění. Také hodnotím pozitivně součinnost ze strany zaměstnanců Vazební věznice Praha-Ruzyně. Zpráva ze sledování trestu vyhoštění přináší však také zjištění, která poukazují na vyskytující se nedostatky v průběhu realizace nuceného návratu cizince.

Informování cizince o realizaci trestu vyhoštění nenaplnuje standardy dobrého zacházení podle národních předpisů a mezinárodních standardů. Poukazují zejména na povinnost informovat cizince o celém průběhu realizace trestu vyhoštění, včetně oznámení data, času a místa příchodu, respektive přiletu do země původu.

Informování cizince o realizaci trestu vyhoštění musí probíhat v jazyce, kterému vyhošťovaný cizinec rozumí. V případě, že není v schopnostech subjektů zúčastňujících se na eskortě dorozumět se s cizincem, je jejich povinností zajistit přítomnost tlumočnicka. Tlumočnick by měl být přítomen zejména během informování cizince o realizaci trestu vyhoštění, výstupní zdravotní prohlídky, poučení o průběhu eskorty a osobní prohlídky cizince.

Vězeňská služba je povinna zajistit, aby měl cizinec dostatečný přísun potravin během celé eskorty. V případě, že je eskorta vyhošťovaného cizince naplánovaná na takovou dobu, že cizinci nebude poskytnuta strava ve věznici, je nezbytné, aby měl cizinec k dispozici alespoň studenou stravu ve formě balíčku.

Vyzývám proto Policii České republiky a Vězeňskou službu České republiky, aby co nejdříve splnily mnou navržená opatření, a jednaly tak v průběhu realizace nuceného návratu v souladu s mezinárodně přijatými standardy a českými předpisy.

Příprava a průběh realizace vyhoštění

Průběh návratové operace je závislý na různých aspektech vztahujících se k cizinci, eskortujícím osobám, způsobu dopravy a jiných nepředvídatelných okolnostech. Začátek samotné realizace vyhoštění je kritickým momentem pro cizince. To často vede k zvýšenému napětí a konfrontaci cizince s eskortujícími policisty. K předcházení problémovým situacím patří, mimo jiné, důkladné posouzení veškerých rizik, které by se mohly během návratové operace objevit (tzv. „risk assessment“). V rámci hodnocení je důležité vzít v potaz osobnost, dosavadní chování a individuální potřeby vyhošťované osoby s ohledem na dobu a způsob vyhoštění.

1. Příprava cizince na realizaci trestu vyhoštění

Příprava cizince na realizaci trestu vyhoštění je klíčovým aspektem průběhu nuceného návratu. Právě komplexní a průběžná příprava umožní usnadnit návrat cizince do země původu a jeho následnou reintegraci. Podstatnou součástí přípravy na návrat je poskytnout vyhošťovanému cizinci možnost kontaktovat rodinu nebo jiné osoby cizincem určené, a to jak v zemi, ze které je cizinec vyhošťován, tak v cílové destinaci.¹⁸

1.1 Informování cizince o realizaci trestu vyhoštění v jazyce, kterému rozumí

Příprava cizince na realizaci trestu vyhoštění počíná již během výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím programu zacházení.¹⁹ Řádná příprava cizince spočívá ve zjištění postoje odsouzeného k trestu vyhoštění a poskytnutí veškerých relevantních informací ohledně výkonu nuceného návratu, zejména dobu setrvání ve vyhošťovací vazbě a přemístění cizince do vazební věznice, ze které bude následně navrácen do země původu.²⁰

Zásada obeznámení cizince o datu realizace vyhoštění v předstihu je mezinárodně uznávaným standardem. Dostatečné informování o datu a čase vyhoštění může pomoci vyhošťované osobě připravit se na návrat a psychicky se vypořádat se skutečností, že musí vycestovat.²¹ Nezbytným aspektem komplexního informování cizince je podle Evropského

18 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return. [online] Bod 15.2. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

19 Podle § 98 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

20 Podle § 13 odst. 1 metodického listu 1/2013 ředitele odboru výkonu vazby a trestu, kterým se stanoví principy a pravidla zacházení s odsouzenými, kteří nejsou státními občany České republiky ve výkonu odnětí svobody ze dne 4. ledna 2013. In: ASPI verze 2017 [právní informační systém]. © 2000 – 2017 Wolter Kluwer ČR, a. s. [cit. 2017-07-10].

21 European Committee for the prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. 13th General Report on the CPT's activities [online]. Strasbourg © Council of Europe. 10. září 2003, bod 41 [cit. 2017-07-11]. Dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-13.htm>.

výboru pro zabránění mučení, mimo jiné, sdělení přesných informací (tedy přesné datum a čas) o návratu v dostatečném předstihu. Skutečnost, že se cizinec dozví o svém návratu v přiměřené lhůtě a v jazyce, kterému rozumí, je zásadním předpokladem důkladné přípravy na vyhoštění.²² Včasným oznámením data realizace vyhoštění je možné předejít vyvolání stresu u cizince a nucený návrat bude pro něj snesitelnějším.²³ Tím se také sníží riziko neadekvátního až někdy násilného chování vyhošťované osoby.²⁴ Ústavní soud České republiky zdůraznil, že považuje za neakceptovatelnou absenci řádného informování vyhošťovaného cizince o přesné době vyhoštění s dostatečným předstihem, minimálně 24 hodin předem.²⁵

V rámci informování cizince o datu a čase vyhoštění pokládám za nezbytné informovat cizince taky o přesném datu, čase a místě příchodu, respektive přiletu do země původu. Tyto informace jsou pro cizince nezbytné, jelikož bez nich si nemůže naplánovat v předstihu cestu do místa svého pobytu v zemi původu nebo požádat rodinu o pomoc s cestou. Na základě obdržených údajů může cizinec, dle svého uvážení, využít svého práva informovat rodinu nebo jinou osobu o detailech svého návratu.²⁶ Cizinci vykonávajícímu trest odnětí svobody by měla být poskytnuta pomoc, aby zůstal v kontaktu se svou rodinou a přáteli, zejména tím, že mu bude poskytnuta možnost uskutečnit telefonní hovor, případně poslat dopis do zahraničí.²⁷

Ze spisové dokumentace bylo zjištěno, že **pracovníci Vazební věznice Praha-Ruzyně se o realizaci trestu vyhoštění dozvěděli dne 10. května 2017.**²⁸ Ve sdělení bylo uvedeno datum plánované realizace vyhoštění společně s **přesným časem odletu z Prahy**

22 Her Majesty's Inspectorate of Prisons For England and Wales. Expectations - Criteria for assessing the conditions for and treatment of immigration detainees [online]. London © Her Majesty's Inspectorate of Prisons for England and Wales 2012. Section 4: preparation for removal and release, bod 5: Detainees are helped to prepare for their release. [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.justiceinspectores.gov.uk/prisons/wp-content/uploads/sites/4/2014/02/immigration-expectations.pdf>.

23 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return. [online]. Bod 15. 2. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-07-11]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

24 European Committee for the prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. Report to the Government of the Netherlands on the visit to the Netherlands carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 16 to 18 October 2013 [document pdf]. Strasbourg © Council of Europe 2013. Bod 17 [cit. 2017-07-11]. Dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/documents/nld/2015-14-inf-eng.pdf>.

25 Nález Ústavního soudu ze dne 27. října 2015, sp. zn. I. ÚS 860/2015. Bod 61 - 67. Publikováno pouze v NALUS. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=90263&pos=1&cnt=1&typ=result>.

26 United Nation, General Assembly. Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment [online] A/RES/43/173. 76th plenary meeting. Principle 16. 9. prosince 1988 [cit. 2017-07-10]. Dostupné z: <http://www.un.org/documents/ga/res/43/a43r173.html>.

27 Her Majesty's Inspectorate of Prisons. Expectations – Criteria for assessing the treatment of prisoners and conditions in prisons [online]. London © Her Majesty's Inspectorate of Prisons, 2012, Version 4. Section 2: respect, 18. Prisoners of all nationalities are treated equitably and according to their individual needs. [cit. 2017-07-11]. Dostupné z: <http://www.justiceinspectores.gov.uk/prisons/wp-content/uploads/sites/4/2014/02/adult-expectations-2012.pdf>.

28 Sdělení Ředitelství služby cizinecké policie, odboru podpory výkonu služby, oddělení pobytového režimu cizinců, o realizaci trestu vyhoštění ze dne 10. května 2017, č. j. CPR-8586-5/ČJ-2013-930310-V253.

v 19:20 hodin a s příletem do Hanoje dne 24. května 2017 v 16:20 hodin. Policistům z Oddělení doprovodu letadel bylo oznámení o vyhoštění společně s příkazem k provedení eskorty na letiště doručeno dne 19. května 2017.²⁹

Z rozhovoru s vedoucím oddělení výkonu vazby a sociálním pracovníkem se pověřeni zaměstnanci Kanceláře dozvěděli, že pan A. byl ve vyhošťovací vazbě ve Vazební věznici Praha-Ruzyně od 27. dubna 2017.³⁰ Pan A. věděl, že bude vyhoštěn, jelikož již 20. dubna 2017 podepisoval *Stanovisko odsouzeného k vyhoštění*. V této době ještě nebylo známo přesné datum vyhoštění. Přesné datum a čas byl cizinci oznámen až 22. května 2017. Sociální pracovník dále uvedl, že manželka pana A. koupila začátkem května letenku do Vietnamu pro sebe a svého manžela na den 15. května 2017. Podle jeho slov však nemohl cizinec odletět, jelikož nebyly k tomu datu vystaveny veškeré potřebné dokumenty pro vycestování. Nicméně zůstává nezpochybnitelným faktem, že Ředitelství služby cizinecké policie již 10. května 2017 poslalo Vazební věznici Praha-Ruzyně oznámení o realizaci trestu vyhoštění s přesným datem a časem odletu. Podle dostupných informací se oznámení zasílá až poté, co jsou veškeré potřebné dokumenty pro vyhoštění cizince k dispozici a jsou nakoupeny letenky. Lze tedy předpokládat, že v této době mělo Ředitelství služby cizinecké policie k dispozici veškeré potřebné dokumenty k realizaci vyhoštění cizince leteckou cestou. Není proto zcela zřejmé, z jakého důvodu nemohl cizinec vycestovat již 15. května 2017 společně se svou manželkou na vlastní náklady.

Z rozhovoru zaměstnanců Kanceláře s cizincem vplynuly tyto informace.³¹ Pan A. věděl o svém vyhoštění již na základě rozsudku soudu, kterým mu byl udělen trest vyhoštění. Ze *Stanoviska odsouzeného k vyhoštění*, které mu bylo předáno k podpisu 20. května 2017, se dozvěděl, že realizace trestu vyhoštění se začíná připravovat. **Přesné datum a čas vyhoštění se avšak dozvěděl den před svým odjezdem, tedy 22. května 2017, bez přítomnosti tlumočnicka.**³² Vězeňská služba nesdělila cizinci místo ani čas příletu do Vietnamu. Cizinec uvedl, že bydlí někde mezi městy Hanoj a Ho Či Minovo Město.³³ Z rozhovoru se zaměstnanci Kanceláře dozvěděli, že pan A. má v Praze manželku a ve Vietnamu dceru. Veškeré dostupné informace, tedy místo a čas realizace trestu vyhoštění, sdělil cizinec telefonicky své manželce, která se nachází v České republice, v den odjezdu. Nemohl jí však informovat, v jakou hodinu a kam přesně doletí ve Vietnamu. Pro pana A. bylo zásadní mít informace nejenom o datu a čase odletu, ale také příletu, aby si mohl v spolupráci se svou rodinou zajistit po příletu do Vietnamu cestu do místa původu.

29 Sdělení Ředitelství služby cizinecké policie, odboru podpory výkonu služby, oddělení pobytového režimu cizinců, o realizaci trestu vyhoštění ze dne 10. května 2017, č. j. CPR-8586-5/ČJ-2013-930310-V253.

30 Tato informace byla potvrzena také spisovou dokumentací.

31 Protože pan A. rozuměl česky pouze omezeně, byl využit během rozhovoru dotazník ve vietnamštině, jazyce, kterému cizinec rozuměl.

32 V den realizace vyhoštění, 23. května 2017, byla provedena lékařská výstupní prohlídka za přítomnosti tlumočnicka s výsledkem – schopen vyhoštění leteckou přepravou. O způsobilosti k vyhoštění leteckou přepravou byl také vystaven výměnný list – poukaz. Z toho je zřejmé, že Vazební věznice Praha-Ruzyně má k dispozici služby tlumočnicka.

33 Tyto města jsou od sebe vzdálena přes 1.600 km.

Co se týče přítomnosti tlumočnicka ve Vazební věznici Praha-Ruzyně, uvedl vedoucí oddělení výkonu vazby, že v průběhu výstupního vyšetření cizince dne 23. května 2017 byl tlumočnick přítomen. Dále zaměstnancům Kanceláře sdělil, že tlumočnick je ve Vazební věznici Praha-Ruzyně nepravidelně a nemá přesnou pracovní dobu, kdy do věznice dochází. Během informování cizince o vyhoštění dne 22. května 2017 ani během průběhu vyhoštění z Vazební věznice Praha-Ruzyně nebyl tlumočnick přítomen. Pan A. rozuměl česky pouze omezeně a bylo těžké s ním komunikovat. V průběhu realizace trestu vyhoštění, přesněji během výstupu cizince z vazební věznice, poučování cizince o průběhu samotného vyhoštění policisty Oddělení doprovodu letadel a osobní prohlídky cizince byla znát jazyková bariéra, která komplikovala cizinci možnost porozumět policistům.³⁴

Jedním ze základních bodů zacházení s odsouzenými cizinci je podle § 5 odst. 3 písm. c) Metodického listu ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 1/2013³⁵ právě příprava na realizaci trestu vyhoštění. Úlohou zaměstnanců věznice je proto také seznámit cizince s celým procesem vyhoštění a připravit potřebné podklady pro bezproblémovou realizaci trestu vyhoštění s cílem minimalizovat rizika spojené s přípravou realizace vyhoštění. Povinností věznice je, mimo jiné, poskytnout vyhošťovanému veškeré relevantní informace ohledně trestu vyhoštění a jeho výkonu včetně informace, že „*doba setrvání ve vyhošťovací vazbě je závislá na připravenosti cestovních dokladů a práci zastupitelských úřadů*“.³⁶ Považuji proto za nevyhnutné, aby v průběhu přípravy cestovních dokladů a samotné realizace vyhoštění, komunikovaly odpovědné subjekty s cizincem, který má být vyhoštěn. V případě pana A. měla nedostatečná komunikace za následek propadnutí letenky s plánovaným odletem 15. května 2017, tedy v době, kdy byly veškeré doklady potřebné pro vycestování s největší pravděpodobností již vystaveny.

K bezproblémové realizaci trestu vyhoštění by jednoznačně přispělo, pokud by bylo cizinci oznámeno taky datum a čas příletu do Vietnamu. Ze spisové dokumentace je zřejmé, že zaměstnanci Vazební věznice Praha-Ruzyně měli k dispozici i informace o příletu cizince do Vietnamu, tedy datum, hodinu a místo příletu. V rámci seznámení cizince s celým procesem vyhošťování podkládám informace o datu, čase a místě příletu do země původu jako zásadní a nezbytné.

Příprava cizince a sdělování informací ohledně plánované realizace trestu vyhoštění by mělo probíhat vždy v jazyce, kterému dotyčný cizinec rozumí. Na základě provedených rozhovorů se zaměstnanci Vazební věznice Praha-Ruzyně je zřejmé, že tlumočnick do vietnamského jazyka je Vazební věznici Praha-Ruzyně k dispozici, i když pouze v nepravidelných termínech. Zaměstnanci vazební věznice měli k dispozici informace o přesném datu a čase realizace trestu vyhoštění již dne 10. května 2017. Měli tedy dostatek času sjednat tlumočnicka na den, kdy budou cizinci oznamovat datum a čas

34 Poučení o průběhu eskorty bylo policisty Oddělení doprovodu letadel poskytnuto ve vietnamštině.

35 Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 1/2013, kterým se stanoví principy a pravidla zacházení s odsouzenými, kteří nejsou státními občany České republiky ve výkonu trestu odnětí svobody.

36 Podle § 13 odst. 1 písm. c) bod. 2 Metodického pokynu ředitele odboru výkonu vazby a trestu Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky č. 1/2013.

realizace vyhoštění. Tlumočník však byl přítomen pouze v době výstupní prohlídky cizince. Během oznámení zásadních informací, jakými je datum a čas realizace vyhoštění, a v průběhu výstupu z vazební věznice nebyl tlumočník přítomen. Tato skutečnost měla za následek, že mezi cizincem a policisty nastala nepřekonatelná jazyková bariéra. Cizinec se nemohl sám doptat na okolnosti ohledně příletu do Vietnamu ani na skutečnosti týkající se samotné eskorty na letiště. Přítomnost tlumočnicka by umožnila cizinci podrobněji se seznámit se svými právy a povinnostmi, případně se dotazovat na skutečnosti, které by mu nebyly zcela jasné. Tlumočník by také ulehčil komunikaci mezi cizincem a zaměstnanci Vazební věznice Praha-Ruzyně a eskortujícími policisty z Oddělení doprovodu cizinců.

Opatření k nápravě určené Vězeňské službě České republiky:

- 1) Informovat vyhošťovaného cizince o datu, čase a místě příjezdu do cílové destinace v jazyce, kterému rozumí. (průběžně)**
- 2) Zajistit služby tlumočnicka do jazyka, kterému cizinec rozumí, v případě, že není v schopnostech zaměstnanců vězeňské služby dorozumět se s cizincem na dostatečné komunikační úrovni. Služby tlumočnicka jsou nevyhnutelné během informování cizince o realizaci trestu vyhoštění a během výstupu cizince z vazební věznice. (průběžně)**

Opatření k nápravě určené Ředitelství služby cizinecké policie a Vězeňské službě České republiky:

- 3) Zajistit vzájemnou spolupráci a komunikaci mezi Vězeňskou službou České republiky a Ředitelstvím služby cizinecké policie na jedné straně a vyhošťovaným cizincem a jeho rodinou na straně druhé z důvodu plánování realizace vyhoštění cizince. (průběžně)**

2. Poskytnutí stravy cizinci během realizace trestu vyhoštění

Věznice poskytuje v souladu se zákonem o výkonu vazby „*obviněným pravidelnou stravu za podmínek a v hodnotách, které odpovídají udržení zdraví a přihlížejí přitom k jejich zdravotnímu stavu a věku*“.³⁷ Pokud je osoba eskortována během dne a stihne pouze snídani, má nárok také na oběd a večeři formou studené stravy v balíčku.³⁸

Poskytování stravy eskortovaným osobám během realizace eskorty upravuje čl. 8 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 159, o eskortách, střežení osob a policejních celách. Ustanovení se vztahuje, mimo jiné, na provádění eskort cizinců na hraniční přechod k vyhoštění. Vyhošťované osobě lze „*podle místních podmínek na její žádost a finanční náklady, má-li finanční prostředky, u kterých není důvodné podezření, že pocházejí z trestní činnosti, zajistit stravu přiměřeně dle jejího požadavku. [...] Pokud nebude takto strava zajištěna, poskytuje se z prostředků policie*“.³⁹

Vyhošťovaný cizinec byl dne 23. května 2017 umístěn ve Vazební věznici Praha-Ruzyně. V den vyhoštění mu byla poskytnuta strava ve formě snídaně a oběda. Propuštění cizince z věznice a realizace trestu vyhoštění byla naplánována na 17:20 hodin. Podle zjištění zaměstnanců Kanceláře se večeře podává od 17:40 hodin. Jelikož byl cizinec předán eskortujícím policistům z Oddělení doprovodu letadel kolem 17:00 hodin,⁴⁰ neměl možnost být přítomen na podávání večeře. Při opuštění Vazební věznice Praha-Ruzyně nedostal cizinec žádný potravinový balíček nebo jinou formu večeře. Po příchodu na letiště se přesunuli policisté Oddělení doprovodu letadel společně s cizincem do odletové haly, kde cizinec projevil žádost o nějaké jídlo. Policista z Oddělení doprovodu mu sdělil, že občerstvení mu bude poskytnuto v letadle. Letadlo odletělo včas v 19:20 hodin. Přesný čas podání stravy v letadle nelze určit.

Cizinec tedy neměl k dispozici žádnou stravu od oběda až do podání jídla v letadle, protože právě v době vydávání večeře začala realizace trestu vyhoštění. Řešením je poskytnout cizinci na cestu studenou stravu formou balíčku. Vězeňská služba by tak zajistila, že cizinec má dostatečný příjem stravy během celého průběhu vyhoštění, a to i v případě, že by letecká společnost poskytla pouze minimální občerstvení.

37 Podle § 11 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů; § 27 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 109//1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

38 Podle § 32 odst. 1 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 30/2014, o stravování ve Vězeňské službě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

39 Podle čl. 8 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159, o eskortách, střežení osob a policejních celách.

40 Poté proběhla osobní prohlídka vyhošťovaného, dále byl cizinec poučen o průběhu eskorty a jeho právech a povinnostech.

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

Sp. zn.: 26/2017/NZ/VS
Č. j.: KVOP-19070/2017
Sledování trestu vyhoštění

Opatření k nápravě určené Vězeňské službě České republiky:

- 4) Poskytnout cizinci studenou stravu formou balíčku v případě, že z důvodu realizace trestu vyhoštění nebude moci být přítomen podávání stravy ve věznici. (průběžně)**

Přehled opatření k nápravě

Průběžně

- **Opatření k nápravě určené Vězeňské službě České republiky:**

Informovat vyhošťovaného cizince o datu, čase a místě příjezdu v cílové destinaci v jazyce, kterému rozumí.

Zajistit služby tlumočnicka do jazyka, kterému cizinec rozumí, v případě, že není v schopnostech zaměstnanců vězeňské služby dorozumět se s cizincem na dostatečné komunikační úrovni. Služby tlumočnicka jsou nevyhnutelné během informování cizince o realizaci trestu vyhoštění a během výstupu cizince z vazební věznice.

Zajistit vzájemnou spolupráci a komunikaci mezi Vězeňskou službou České republiky a Ředitelstvím služby cizinecké policie na jedné straně a vyhošťovaným cizincem a jeho rodinou na straně druhé z důvodu plánování realizace vyhoštění cizince.

Poskytnout cizinci studenou stravu formou balíčku v případě, že z důvodu realizace trestu vyhoštění nebude moci být přítomen podávání stravy ve věznici.

- **Opatření k nápravě určené Ředitelství služby cizinecké policie:**

Zajistit vzájemnou spolupráci a komunikaci mezi Vězeňskou službou a Ředitelstvím služby cizinecké policie na jedné straně a vyhošťovaným cizincem a jeho rodinou na straně druhé z důvodu plánování realizace vyhoštění cizince.